

OBVEZNOSTNO PRAVO
Splošni del obligacij
brez zakonskih obveznostnih razmerij

© Uradni list Republike Slovenije, 2014. Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki. Tako ravnanje je, razen v primerih iz 46. do 57. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

V knjigi so podana piščeva osebna mnenja. Obvezujoča niso za nikogar in na mnenje, ki bi se kasneje izkazalo za nepravilno, ni mogoče opreti piščeve odgovornosti.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

347.4/.5

BRUS, Marko

Obveznostno pravo : splošni del obligacij brez zakonskih
obveznostnih razmerij / [besedilo, stvarno kazalo] Marko Brus. -
1. natis. - Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije, 2014

ISBN 978-961-204-525-8

273020928

dr. Marko Brus

OBVEZNOSTNO PRAVO

Splošni del obligacij
brez zakonskih obveznostnih razmerij

Ljubljana 2014

PREDGOVOR

Splošni del obveznostnega prava se nanaša na eno najbolj abstraktnih zasebnopravnih materij sploh. Po abstraktnosti in splošnosti ga presega le splošni del zasebnega prava. Abstraktnost pa ima dobre in slabe strani. Ena slabih strani je, da je abstraktne določbe težko razumeti.

Kot študent sem poslušal uvodna predavanja iz tega dela obveznostnega prava, in sicer enkrat v Sloveniji in enkrat v Nemčiji, in predvsem študiral po dostopni literaturi. Kakšna razlika je bila med pristopoma slovenskega in nemškega pisca literature, Stojanom Cigojem in njegovo Teorijo obligacij na eni strani in Hansom Broxom in njegovim Allgemeines Schuldrecht na drugi strani! Misli prvega je bilo silno težko razumeti, drugega ne, ker je bilo njegovo delo omejeno na bistveno in so mu bili dodani primeri. Kot zgled za način pisanja te knjige sem zato vzel razumljivejšo nemško literaturo, zlasti navedeno delo pokojnega nemškega profesorja. Podobno sem ravnal že v knjigi Uvod v zasebno pravo (Ljubljana 2011). In podobno so tudi v tej knjigi dodani primeri, tabele in diagrami, ki naj olajšajo razumevanje, kolikor je to mogoče.

Slovenska zakonodaja uporabnika s svojim nedoslednim izražanjem in slabo sistematiko postavlja v še veliko težji položaj, kot bi bil, če nepotrebnih pomanjkljivosti ne bi bilo. S tem sem se ubadal že kot študent. Marsičesa nisem razumel, ureditev pa se mi je zdela nedosledna ali celo protislovna. Nisem pa vedel, ali je v resnici tako ali ne. Sedaj vem, da so bili moji takratni dvomi v glavnem utemeljeni. V podobne dvome, kot sem nekoč zašel sam, bi moral priti vsak pozoren uporabnik slovenske zakonodaje še sedaj. Nobene koristi ni, če se ne opozori na vsebinske spodrsrljaje. Ne nazadnje tudi to pripomore k razumevanju ureditve.

Knjiga na kratko opisuje vsebino splošnega dela zasebnega prava, vendar nikakor ni namenjena le začetnikom. Opozarja tudi na sodno prakso in drugačna mnenja v literaturi. Moje lastno mnenje je vsekakor enako nezavezujoče, kot je mnenje vsakogar, ki se želi na znanstveni ravni ukvarjati s preučevanjem pravne ureditve. Ali je pravilno, kadar se razlikuje od običajnega, bo pokazal šele čas.

Ta knjiga je po vsebinski plati nadaljevanje dela Uvod v zasebno pravo in ji bo predvidoma sledila še predstavitev posebnega dela obveznostnega prava.

doc. dr. Marko Brus, LL. M.,
dipl. ekon., sodnik Višjega
sodišča v Ljubljani

VSEBINA

Predgovor	5
Vsebina	7
Kratice in okrajšave	17
Seznam skrajšano navedene literature	19
I. del: TEMELJI	23
§ 1. OBVEZNOSTNO RAZMERJE	23
I. Obveznostno razmerje kot predmet obveznostnega prava	23
II. Obveznostnopravno razmerje v ožjem in širšem smislu	24
III. Obveznosti iz obveznostnega razmerja	24
IV. Zahtevki in terjatevi	26
V. Relativnost obveznostnega razmerja	28
VI. Zavezovalni in razpolagalni pravni posel	29
§ 2. RAZLIČNE VRSTE OBVEZNOSTNIH RAZMERIJ	32
I. Zakonske in pravnoposlovne	32
II. Glede na vpliv dolžine časa izvrševanja pogodbenih obveznosti nanje: obveznosti za enkratno izpolnitev in trajna obveznostna razmerja	33
III. Glavna in stranska (akcesorna) pravica	34
§ 3. ZGODOVINA OBVEZNOSTNEGA PRAVA	36
I. Pregled razvoja obveznostnega prava na ozemlju Republike Slovenije	36
1. Od sprejetja ODZ do druge svetovne vojne	36
2. Od konca druge svetovne vojne do uveljavitve ZOR leta 1978	37
3. Od uveljavitve ZOR leta 1978 do uveljavitve OZ	38
4. Od leta 1991 do leta 2001	38
5. Razvoj po letu 2001	39

II. Viri za nastanek ZOR in OZ	39
III. »Nekodifikacija« in dekodifikacija obveznostnega prava	40
§ 4. OBVEZNOSTNO PRAVO IN DRUGE VEJE ZASEBNEGA PRAVA	41
I. Splošni del zasebnega prava in obveznostno pravo	41
II. Obveznostno in stvarno pravo	42
§ 5. GLAVNI PRAVNI VIRI OBVEZNOSTNEGA PRAVA	43
I. Slovensko pravo	43
II. Evropsko pravo	44
§ 6. ZGRADBA IN PREDMET UREJANJA OZ	45
§ 7. STRANKE OBVEZNOSTNIH RAZMERIJ	46
§ 8. UVELJAVLJANJE TERJATVE	47
II. del: NASTANEK OBVEZNOSTNIH RAZMERIJ	49
§ 9. ARA	49
I. Splošno o ari	49
II. Ara in izpolnitev pogodbe. Ara in neizpolnitev pogodbe	51
III. Ara in odstop od pogodbe	53
§ 10. VARSTVO POTROŠNIKA PRI POSEBNIH NAČINIH PRODAJE BLAGA IN OPRAVLJANJA STORITEV	53
I. Na daljavo sklenjene pogodbe	54
1. Temelji	54
2. Načini potrošnikovega varstva	54
II. Zunaj poslovnih prostorov sklenjene pogodbe	56
III. del: VSEBINA OBVEZNOSTNEGA RAZMERJA	57
§ 11. DOLOČITEV VSEBINE OBVEZNOSTNEGA RAZMERJA ...	57
I. Zakon in dogovori strank	57
II. Določljivost predmeta pogodbene obveznosti	58
§ 12. OBVEZNOST IZ OBVEZNOSTNEGA RAZMERJA	59
I. Uvod	59
II. Izražanje OZ	60
III. Način oprave obveznosti	62
1. Izpolnitev po tretjem	62
2. Delna izvršitev dolgovanega (»delna izpolnitev«)	63

IV. Dolgovani čas izvršitve obveznosti (»čas izpolnitve«)	64
V. Dolgovani kraj izvrševanja obveznosti (»kraj izpolnitve«)	66
§ 13. ZNAČILNI PREDMETI OBVEZNOSTI	67
I. Pregled	68
II. Vrstne (generične) obveznosti	69
1. Splošno	69
2. Dolžnikova pravica izbire	70
3. Dolžnikova dolžnost priskrbetja (nabave) stvari	70
4. Iskovina in konkretizacija vrstne stvari	71
III. Dolgovani pogodbeni predmet in dejansko izvršena dajatev in storitev	73
IV. Stvar in pravica	73
V. Alternativna (izbirna) obveznost in fakultativna obveznost in fakultativna terjatev (nadomestno upravičenje)	74
1. Alternativna (izbirna) obveznost	74
2. Fakultativna obveznost in terjatev (nadomestno upravičenje)	75
§ 14. DENARNA OBVEZNOST	76
I. Splošno	76
II. Zakonsko izrazje	77
III. Ureditev denarnih obveznosti v zakonodaji, zlasti v OZ	77
1. Splošne določbe OZ o denarju in času izvršitve obveznosti	77
2. Glavnica in obresti	78
IV. Plačilni rok po ZPreZP-1	83
§ 15. POVEZOVANJE OBVEZNOSTI MED SEBOJ	83
I. Ugovor neizpolnjene pogodbe	84
II. Ugovor negotovosti (ogroženosti)	86
III. Pridržna pravica	87
IV. del: KRŠITEV OBVEZNOSTI	89
§ 16. IZPOLNITEV IN NEIZPOLNITEV	89
I. Pojem	89
II. Neizvrševanje obveznosti	89
III. Zakonska ureditev	90
IV. Odgovornost za neizpolnjevanje pogodbenih obveznosti in krivda	91
V. Krivda in izpolnitveni pomočnik	91

§ 17. NEMOŽNOST IZVRŠITVE OBVEZNOSTI	93
I. Pojem in vrste	94
II. Začetna objektivna nemožnost izpolnitve	94
III. Začetna subjektivna nemožnost izpolnitve	95
IV. Naknadna nemožnost izpolnitve	96
1. Pojem	96
2. Naknadna nemožnost	97
a) <i>Naknadna nemožnost, za katero dolžnik ne odgovarja</i> ...	97
b) <i>Naknadna nemožnost, za katero dolžnik odgovarja</i>	97
3. Dvostransko zavezujoče pogodbe	98
a) <i>Nemožnost izpolnitve, za katero ne odgovarja nobena od strank</i>	98
b) <i>Nemožnost izpolnitve, za katero odgovarja upnik</i>	99
c) <i>Nemožnost izpolnitve, za katero odgovarja dolžnik</i>	100
§ 18. ZAMUDA	101
I. Predpostavke	102
II. Dolžnikova zamuda	102
III. Upnikova zamuda	104
§ 19. ZAMUDA V DVOSTRANSKO ZAVEZUJOČIH POGODBAH	105
I. Uporaba členov 103 do 111 OZ	105
II. Fiksne in nefiksne pogodbe	105
III. Preostali primeri neizpolnitve ob zapadlosti	106
IV. Pogodbe z zaporednimi obveznostmi in trajna obveznostna razmerja	107
V. Pravne posledice razvezane pogodbe	107
§ 20. PREGLED PRAVNE UREDITVE ZAHTEVKOV ZARADI NAPAK OPRAVLJENE DAJATVE ALI STORITVE IN ODGOVORNOST ZA BREZHIBNO DELOVANJE STVARI	108
I. Oris problema	108
II. Pregled pravne ureditve napak	109
III. Odgovornost za pravilno delovanje stvari	110
IV. Napaka in neizpolnitev	111
V. »Delne« napake (čl. 472 OZ)	113

§ 21.	UREDITEV ODGOVORNOSTI ZA STVARNE NAPAKE V OZ IN V ZVPot	114
	I. Napaka po OZ	115
	II. Napaka po ZVPot	116
	III. Upnikova upravičenja	118
	1. Odprava napake ali zamenjava stvari, zmanjšanje odmene in odškodninska zahtevka	118
	2. Odstop od pogodbe in odškodninska zahtevka	120
	3. Zahtevki, če odstop od pogodbe ni mogoč	121
§ 22.	ODGOVORNOST ZA PRAVNE NAPAKE NA STVAREH ...	121
	I. Pojem pravne napake	121
	II. Obvestitev dolžnika	122
	III. Upnikove pravice	123
§ 23.	ODGOVORNOST ZA PRAVNE NAPAKE NA PRAVICAH ...	125
§ 24.	ODGOVORNOST ZA NAPAKE PRI STORITVAH KOT PREDMETU IZPOLNITVE	127
§ 25.	KOMBINACIJA RAZLIČNIH KRŠITEV POGODBENIH OBVEZNOSTI	128
§ 26.	ODŠKODNINSKI ZAHTEVEK ZARADI NEMOŽNOSTI IZPOLNITVE, ZAMUDE ALI NAPAK	129
	I. Pravni temelj za odškodninski zahtevk	129
	II. Podrobnosti o posameznih temeljih odgovornosti	129
	1. Odškodnina zaradi začetne objektivne nemožnosti izpolnitve	129
	2. Odškodnina zaradi naknadne nemožnosti ali zamude	130
	III. Odmera odškodnine	133
	1. Začetna objektivna nemožnost	133
	2. Naknadna nemožnost izpolnitve in zamuda	134
	3. Oprava z napako (hibo)	136
§ 27.	SPREMENJENE OKOLIŠČINE	136
	I. Uvod	136
	II. Področje uporabe	138
	III. Predpostavke	138
	IV. Pravne posledice	140

§ 28. Odstopno upravičenje in odstopnina (skesnina)	141
§ 29. Pogodbena kazen	142
I. Namen določb o pogodbeni kazni	142
II. Bistvene značilnosti pogodbene kazni	143
III. Pavšaliranje odškodnine	143
IV. Predpostavke zahtevka za pogodbeno kazen	143
V. Razmerje do izpolnitvenega zahtevka	144
VI. Razmerje do odškodninskega zahtevka	144
VII. Višina pogodbene kazni in sodni nadzor nad njeno višino ...	145
VIII. Dogovor o pogodbeni kazni in potrošniške pogodbe	145
V. del: Premehanje pogodbениh obveznosti	146
§ 30. Izpolnitev	146
I. Pojem izpolnitve	146
II. Izpolnitelj	147
III. Upravičenec (prejemnik izpolnitve)	147
IV. Učinek izpolnitve	148
V. Nadomestna dajatev ali storitev (»nadomestna izpolnitev«) ...	149
VI. Izročitev v prodajo	149
VII. Položitev stvari in samopomočna prodaja	150
§ 31. Odstop od pogodbe	151
I. Razlogi za odstop od pogodbe	151
II. Pravne posledice odstopa od pogodbe po OZ	152
§ 32. Pobot, pogodbени pobot in verižni pobot	155
I. Namen pobota in vrste pobota	156
II. Predpostavke	157
1. Vzajemnost in istovrstnost	158
2. Zapadlost in nezastaranost terjatev; obremenjenost terjatve z drugimi ugovori	159
3. Predpostavke, ki jih navajata literatura in sodna praksa ...	159
4. Pobotna izjava	160
5. Ovire za pobot	161
6. Učinek pobota	161
III. Večstranski pobot po ZPreZP-1	162

§ 33. PREOSTALI PRIMERI PRENEHANJA OBVEZNOSTI	163
I. Odpust dolga	163
II. Prenovitev (novacija)	164
III. Združitev	164
IV. Pretek časa (pretek roka) in nastop termina	165
V. Odpoved	165
1. Redna odpoved	166
2. Izredna odpoved	167
VI. Smrt	167
VII. Razveljavitev in odprava pogodbe	168
VI. del: POLOŽAJ UDELEŽENCEV V VEČOSEBNEM	
RAZMERJU	170
§ 34. ZAMENJAVA STRANKE V OBVEZNOSTNEM	
RAZMERJU	170
§ 35. ODPSTOP TERJATVE S POGODBO	171
I. Temelji odstopa terjatve (cesije)	172
II. Predpostavke odstopa terjatve	172
1. Pogodba	172
2. Imetništvo terjatve	174
3. Določljivost terjatve	174
4. Prenosnost terjatve	174
III. Pravne posledice odstopa	175
1. Prehod terjatve	175
2. Prehod stranskih pravic	176
3. Obveznosti odstopnika (starega dolžnika)	176
IV. Dolžnikovo varstvo	176
1. Dolžnikovi ugovori	176
2. Pobot	177
3. Drugo dolžnikovo varstvo	177
V. Posebne vrste odstopa	177
1. Odstop namesto izpolnitve ali v izterjavo	177
2. Odstop v zavarovanje	178
§ 36. SUBROGACIJA (ZAKONSKI PRENOS TERJATVE)	178

§ 37. PREVZEM DOLGA, PRISTOP K DOLGU IN PREVZEM IZPOLNITVE	179
I. Bistvo prevzema dolga, pristopa k dolgu in prevzema izpolnitve	180
II. Prevzem dolga	180
1. Predpostavke za prevzem dolga	180
2. Pravne posledice	180
3. Prevzemnikovo varstvo	181
III. Pogodbeni pristop k dolgu	181
IV. Zakonski pristop k dolgu	182
V. Ekskurz: prevzem izpolnitve	182
§ 38. PRENOS POGODBE	183
I. Predpostavke prenosa pogodbe	183
II. Pravne posledice sklenitve pogodbe o prenosu pogodbe	183
§ 39. POGODBA V KORIST TRETJEGA	184
I. Namen pogodbe v korist tretjega	184
II. Značilnosti pogodbe v korist tretjega	185
III. Udeleženci pogodbe v korist tretjega	185
IV. Upnikova pravica do preklica	185
V. Pravni položaj dolžnika	186
VI. Pravni položaj tretjega	186
§ 40. MNOŠTVO UPNIKOV ALI DOLŽNIKOV V OBVEZNOSTNEM RAZMERJU: PREGLED UREDITVE	186
§ 41. DELJIVI DOLGOVI IN TERJATVE	189
I. Deljiva obveznost in množstvo dolžnikov	189
II. Deljiva obveznost in množstvo upnikov	190
§ 42. SOLIDARNOST (NERAZDELNOST) OBVEZNOSTI	191
I. Solidarni (nerazdelni) dolg (mnoštvo dolžnikov)	191
1. Predpostavke	191
2. Podrobnosti o zunanjem razmerju	192
3. Notranje razmerje	193
II. Solidarnost (nerazdelnost) terjatev (mnoštvo upnikov)	194
1. Predpostavke	194
2. Podrobnosti o zunanjem razmerju	194
3. Notranje razmerje	194

§ 43. MNOŠTVO DOLŽNIKOV IN UPNIKOV PRI NEDELJIVEM PREDMETU OBVEZNOSTI	195
I. Zakonska ureditev	195
§ 44. SKUPNA TERJATEV ALI DOLG	195
VII. del: IZPODBIJANJE DOLŽNIKOVIH PRAVNIH DEJANJ ...	198
§ 45. IZPODBIJANJE DOLŽNIKOVIH PRAVNIH DEJANJ	198
I. Namen izpodbijanja dolžnikovih pravnih dejanj	198
II. Predpostavke izpodbojnostnega zahtevka	200
III. Pravna posledica	202
Stvarno kazalo	205